

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра психіатрії, наркології, медичної психології та соціальної роботи
2022-2023 навчальний рік

СИЛАБУС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

Загальна та вікова психологія

(назва освітнього компоненту)

Нормативний чи вибірковий освітній компонент: нормативний

Форма здобуття освіти – заочна
(очна; змішана; дистанційна)

Галузь знань 23 «Соціальна робота»
(шифр і назва галузі знань)

Спеціальність 231 «Соціальна робота»

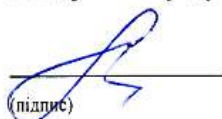
(шифр і назва спеціальності)

Освітньо-професійна програма «Соціальна робота»
першого(бакалаврського) рівня вищої освіти

курс 1

Силабус освітнього компоненту розглянуто
на засіданні кафедри
психіатрії, наркології, медичної психології
та соціальної роботи
Протокол № 10 від
«30» червня 2022 р.

Завідувач кафедри

(підпис)

проф. Кожина Г.М.
(прізвище та ініціали)

Схвалено методичною комісією
з проблем терапевтичного профілю

Протокол № 1 від
«25» серпня 2022 р.

Голова

(підпис)

проф. Кравчун П.Г.
(прізвище та ініціали)

Розробники силабусу:

- 1.Кожина Г.М., завідувач кафедри психіатрії, наркології, медичної психології та соціальної роботи, професор, доктор медичних наук.
- 2.Терьошина І.Ф, доцент кафедри психіатрії, наркології, медичної психології та соціальної роботи

Дані про викладачів, що викладають освітній компонент

Викладачі:

Кожина Ганна Михайлівна-завідувач кафедри, Терьошина І.Ф.-доцент кафедри

Контактний тел. та E-mail викладача:

Кожина Г. М. +3806778960663, e-mail: hm.kozhyna@knu.edu.ua

Профайли викладача

<https://scholar.google.ru/citations?user=4YPDqB8AAAAJ&hl=ru>

<https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57200615133>

<https://orcid.org/0000-0002-2000-707X>

<https://publons.com/researcher/1934513/hanna-kozhyina/>

Терьошина І.Ф. +380505509577, e-mail: if.teroshyna@knu.edu.ua

Профайли викладача

https://scholar.google.com.ua/citations?hl=ru&user=aezuv_EAAAAJ&view

<https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57211453409>

<https://orcid.org/0000-0002-8112-2514>

<https://publons.com/researcher/1934787/teroshyna-iryna/>

Очні консультації, заочні консультації. Он-лайн консультації: на платформі Moodle, Zoom або Google Meet по середам кожного тижня о 14 годині за київським часом.

Локація: 61022, м.Харків, пр. Науки, 4; вул. Академіка Павлова, 46.
Тел./факс (057) 738-10-68.

Бази кафедри: КНП ХОР «Обласна клінічна психіатрична лікарня №3», Військово-медичний клінічний центр Північного регіону, ДУ «Інститут неврології, психіатрії та наркології НАМН України», КНП ХОР «Обласний наркологічний диспансер», ННМК «Університетська клініка» ХНМУ.

E-mail:

kaf.6med.psihiatrii@knu.edu.ua

Час проведення занять: понеділок, вівторок, середа, четвер, п'ятниця (практичні заняття 8:00-12:15 / 12:25-16:45 у відповідності з розкладом; лекції – 9:20-11:00, 13:20-15:00 у відповідності з розкладом).

Вступ.

Силабус освітнього компоненту «Загальна та вікова психологія» складена відповідно до Освітньо-професійної програми “Соціальна робота” та Стандарту вищої освіти України (далі – Стандарт), перший (бакалаврський) рівень, галузі знань 23 “Соціальна робота”, спеціальності 231 “Соціальна робота”.

Опис освітнього компоненту: освітній компонент включає в себе інформацію ,щодо сутності, теорії предмету.

Предметом вивчення освітнього компоненту є характеристика загальної та вікової психології як науки, та розуміння вікових психологічних особливостей що розкриває загальні психічні закономірності взаємодії людини із середовищем, та соціумом «Загальна та вікова психологія» вивчає закономірності розвитку психічних процесів та властивостей на різних вікових етапах життя людини.

Міждисциплінарні зв'язки. Освоєння даного освітнього компоненту є необхідною основою для подальшого вивчення освітніх компонентів загального та професійного циклів, а також освітніх компонентів вільного вибору:«Соціальна психологія», «Загальна психологія», «Основи психоконсультації та психокорекції», «Психологія особистості», «Психологія управління», «Медико-психологічне консультування», «Психологія спілкування»

Пререквізити освітнього компоненту: Знання набуті при отриманні середньої загальної освіти

Постреквізити освітнього компоненту: «Соціальна робота з «різними групами клієнтів», «Соціальна психологія», «Загальна психологія», «Основи психоконсультації та психокорекції», «Психологія особистості», «Психологія управління», «Медико-психологічне консультування», «Психологія спілкування».

Посилання на сторінку освітнього компоненту в MOODLE

<https://distance.knmu.edu.ua/course/view.php?id=4680>

<https://distance.knmu.edu.ua/course/view.php?id=5773>

1. Мета та завдання освітнього компоненту

1.1. Мета викладання освітнього компоненту полягає у наданні студентам систематизованих знань із загальної та вікової психології, у вивченні та засвоєнні ними основних методологічних та теоретичних засад психологічної науки, оволодінні методами наукового дослідження психологічних явищ та вікових особливостей психологічних процесів.

1.2. Завданням освітнього компоненту є оволодіння студентами теоретичними та методологічними засадами загальної та вікової психології, методами психологічного дослідження, формування вміння застосовувати набуті знання на практиці.

У результаті вивчення освітнього компоненту студент повинен

знати:

1. місце сенсорно-перцептивних процесів в структурі психічного;
2. типологію сенсорно-перцептивних процесів та структурні моделі й класифікації, що їх описують;
3. основні психологічні теорії стосовно рівнів та форм психічного відбиття;
4. термінологію, що вживається для опису функціонування психічного та психологічного відбиття;
5. фізіологічні основи функціонування сенсорно-перцептивних процесів.
6. основні психологічні теорії розвитку в зарубіжній і вітчизняній психології.
7. передумови й умови психічного розвитку.
8. взаємозв'язок психічного розвитку, діяльності, спілкування й навчання. Вікову періодизацію психічного розвитку.
9. фундаментальні теоретичні основи вікової психології;
10. основні методи діагностичних досліджень;

11. загальнопсихологічні фундаментальні проблеми, вирішувані віковою психологією.
12. розуміти складність і неоднозначність процесів психологічного розвитку людини як культурно-історичного суб'єкта, різноманіття його суб'єктивного миру,
13. аналізувати сучасні проблеми розвитку психологічної науки.

вміти:

1. надати загальну характеристику всіх вивчених в рамках курсу типів психічного відбиття;
2. визначити шляхи та засоби вимірювання та діагностики сенсорно-перцептивних процесів, уявлення, мовно-мисленого рівня психічного відбиття;
3. орієнтуватись у розумінні функціонального навантаження певного процесу відбиття в рамках пізнавальної діяльності
4. використовувати методи вікової психології в дослідницькій і практичній діяльності.
5. визначати рівень особистісного й пізнавального розвитку обдарованих дітей.
6. визначати причини поведінки підлітка, яке відхиляється від норми.
7. визначати вікові й життєві кризи й шляхи їхнього подолання.
8. складати програму діагностичного дослідження, наводити її обґрунтування;
9. володіти основними методиками діагностики вікової психології;
10. встановлювати взаємозв'язки між виявленими в ході психодіагностики феноменами і інтерпретувати одержані дані;
11. складати діагностичний висновок за даними дослідження;
12. складати документацію дослідження для архіву (протоколи дослідження та інше).

1.3. Компетентності та результати навчання

1.3.1. Вивчення освітнього компоненту забезпечує опанування здобувачами вищої освіти компетентностей:

Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у соціальній сфері або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів соціальної роботи і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.
Загальні компетентності (ЗК)	<p>ЗК1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.</p> <p>ЗК2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.</p> <p>ЗК3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.</p> <p>ЗК4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК5. Здатність планувати та управляти часом.</p> <p>ЗК6. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.</p> <p>ЗК7. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.</p> <p>ЗК8. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.</p> <p>ЗК9. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.</p> <p>ЗК10. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.</p> <p>ЗК11. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.</p> <p>ЗК12. Здатність приймати обґрунтовані рішення.</p>

	<p>ЗК13. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети</p> <p>ЗК14. Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків.</p> <p>ЗК15. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.</p>
Фахові компетентності (ФК)	<p>ФК4. Здатність до аналізу соціально-психологічних явищ, процесів становлення, розвитку та соціалізації особистості, розвитку соціальної групи і громади.</p> <p>ФК9. Здатність оцінювати соціальні проблеми, потреби, особливості та ресурси клієнтів.</p> <p>ФК11. Здатність до надання допомоги та підтримки клієнтам із врахуванням їх індивідуальних потреб, вікових відмінностей, гендерних, етнічних та інших особливостей.</p> <p>ФК 15. Здатність взаємодіяти з клієнтами, представниками різних професійних груп та громад.</p>
1.3.2. Вивчення навчальної дисципліни забезпечує набуття здобувачами вищої освіти наступних програмних результатів навчання:	
ПРН	<p>ПРН 1. Здійснювати пошук, аналіз і синтез інформації з різних джерел для розв'язування професійних і встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між соціальними подіями та явищами.</p> <p>ПРН 10. Аналізувати соціально-психологічні процеси в малих та великих групах.</p> <p>ПРН 11. Використовувати методи профілактики для запобігання можливих відхилень у психічному розвитку, порушень поведінки, міжособистісних стосунків, для розв'язання конфліктів, попередження соціальних ризиків та складних життєвих обставин.</p> <p>ПРН 17. Встановлювати та підтримувати взаємини з клієнтами на підґрунті взаємної довіри та відповідно до етичних принципів і стандартів соціальної роботи, надавати їм психологічну підтримку й наснажувати клієнтів.</p> <p>ПРН 19. Виявляти сильні сторони та залучати особистісні ресурси клієнтів, ресурси соціальної групи і громади для розв'язання їх проблем, виходу із складних життєвих обставин.</p> <p>ПРН 21. Демонструвати толерантну поведінку, виявляти повагу до культурних, релігійних, етнічних відмінностей, розрізняти вплив стереотипів та упереджень.</p> <p>ПРН 24. Використовувати методи соціальної роботи із хворими на психічні розлади та пацієнтами похилого віку для попередження соціальних ризиків та складних життєвих обставин.</p>

1.3.3. Вивчення освітнього компоненту забезпечує набуття студентами наступних соціальних навичок (Soft skills):

- комунікаційні навички
- міжособистісні навички
- навички дослідження
- адаптивність
- емоційний інтелект

2. Інформаційний обсяг освітнього компоненту

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступень ,ОПП	Характеристика освітнього компоненту	
Кількість кредитів – 5	Галузь знань 23 Соціальна робота	заочна	
Загальна кількість годин – 150	Спеціальність: 223“Соціальна робота”	Рік підготовки:	
		1-й	-й
		Семестр	
		1-й	-й
Годин для заочної форми навчання: аудиторних – 18 самостійної роботи студента – 132	Освітній ступень Бакалавр ОПП соціальна робота	Лекції	
		4 год.	год.
		Практичні, семінарські	
		14 год.	год.
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
		132год.	год.
Індивідуальні завдання: год.			
Вид контролю: диф. залік			

2.1 Опис освітнього компоненту

2.1.1 Лекції

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Види лекцій
1.	Психологія як наука. Виникнення і розвиток психіки.	0.5	вступна
2.	Зміст і структура особистості Самосвідомість особистості	1	інформаційна
3.	Вікова психологія як наука. Історія розвитку вікової психології. Періодизація вікового розвитку.	0.5	інформаційна
4.	Психологія дитини від 0 до 12 років	0.5	інформаційна
5.	Психологія підлітків та першої фази дорослості	0.5	інформаційна
6.	Психологія зрілої людини та людей похилого віку	1	інформаційна
	РАЗОМ		4

2.1.2. Семінарські заняття

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
1.	Психологія як наука.	0.5	розповідь-пояснення, бесіда, дискусія, обговорення з викладачем учбових елементів заняття;	Поточний контроль: усне опитування Підсумковий контроль: диф. залік
2.	Виникнення і розвиток психіки	1	розповідь-пояснення, бесіда, дискусія, обговорення з викладачем учбових елементів заняття;	Поточний контроль: усне опитування Підсумковий контроль: диф. залік
3.	Зміст і структура особистості	1	розповідь-пояснення, бесіда, дискусія, обговорення з викладачем учбових елементів заняття;	Поточний контроль: усне опитування Підсумковий контроль: диф. залік
4.	Самосвідомість особистості	1	розповідь-пояснення, бесіда, дискусія, обговорення з викладачем учбових елементів заняття;	Поточний контроль: усне опитування Підсумковий контроль: диф. залік
5.	Мотиваційна сфера особистості	0.5	розповідь-пояснення, бесіда, дискусія, обговорення з викладачем учбових елементів заняття;	Поточний контроль: усне опитування Підсумковий контроль: диф. залік
6.	Психічні процеси і стани особистості	1	розповідь-пояснення, бесіда, дискусія, обговорення з викладачем учбових елементів заняття;	Поточний контроль: усне опитування Підсумковий контроль: диф. залік
7	Підсумкове заняття.	1	розповідь-пояснення, бесіда, дискусія, обговорення з викладачем учбових елементів заняття;	Поточний контроль: усне опитування Підсумковий контроль: диф. залік
8	Вікова психологія як наука	0.5	розповідь-пояснення, бесіда, дискусія, обговорення з викладачем учбових елементів заняття;	Поточний контроль: усне опитування Підсумковий контроль: диф. залік
9	Історія розвитку вікової психології	0.5	розповідь-пояснення, бесіда, дискусія, обговорення з викладачем учбових елементів заняття;	Поточний контроль: усне опитування Підсумковий контроль: диф. залік

10	Фактори і закономірності психічного розвитку	1	розповідь-пояснення, бесіда, дискусія, обговорення з викладачем учбових елементів заняття;	Поточний контроль: усне опитування Підсумковий контроль: диф.залік
11	Періодизація вікового розвитку	0.5	розповідь-пояснення, бесіда, дискусія, обговорення з викладачем учбових елементів заняття;	Поточний контроль: усне опитування Підсумковий контроль: диф.залік
12	Психологія дитини немовлячого віку	0.5	розповідь-пояснення, бесіда, дискусія, обговорення з викладачем учбових елементів заняття;	Поточний контроль: усне опитування Підсумковий контроль: диф.залік
13	Психологічна характеристика дитини раннього віку	1	розповідь-пояснення, бесіда, дискусія, обговорення з викладачем учбових елементів заняття;	Поточний контроль: усне опитування Підсумковий контроль: диф.залік
14	Психологія дошкільного дитинства	0.5	розповідь-пояснення, бесіда, дискусія, обговорення з викладачем учбових елементів заняття;	Поточний контроль: усне опитування Підсумковий контроль: диф.залік
15	Психологічні особливості молодшого школяра	0.5	розповідь-пояснення, бесіда, дискусія, обговорення з викладачем учбових елементів заняття;	Поточний контроль: усне опитування Підсумковий контроль: диф.залік
16	Психологія особистості підлітка	0.5	розповідь-пояснення, бесіда, дискусія, обговорення з викладачем учбових елементів заняття;	Поточний контроль: усне опитування Підсумковий контроль: диф.залік
17	Психологія ранньої юності	0.5	розповідь-пояснення, бесіда, дискусія, обговорення з викладачем учбових елементів заняття;	Поточний контроль: усне опитування Підсумковий контроль: диф.залік
18	Психологія першої фази дорослості	0.5	розповідь-пояснення, бесіда, дискусія, обговорення з викладачем учбових елементів заняття;	Поточний контроль: усне опитування Підсумковий контроль: диф.залік
19	Психологія зрілої людини. Психологія літньої людини.	0.5	розповідь-пояснення, бесіда, дискусія, обговорення з викладачем учбових елементів заняття;	Поточний контроль: усне опитування Підсумковий контроль: диф.залік

20	Підсумкове заняття.	1	розповідь-пояснення, бесіда, дискусія, обговорення з викладачем учбових елементів заняття;	Поточний контроль: усне опитування Підсумковий контроль: диф.залік
	Разом 14			

2.1.3. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
1.	Методи психологічних досліджень.	4	Контроль вивченого самостійно матеріалу під час практичних занять; діалог з здобувачами вищої освіти; усне опитування	Поточний контроль: усне опитування самоконтроль, доповідь Підсумковий контроль: диф.залік
2.	Синестезія.	4	Контроль вивченого самостійно матеріалу під час практичних занять; діалог з здобувачами вищої освіти; усне опитування	Поточний контроль: усне опитування самоконтроль, доповідь Підсумковий контроль: диф.залік
3.	Прийоми мнемотехніки.	4	Контроль вивченого самостійно матеріалу під час практичних занять; діалог з здобувачами вищої освіти; усне опитування	Поточний контроль: усне опитування самоконтроль, доповідь Підсумковий контроль: диф.залік
4.	Особистісні та ситуативні детермінанти колювання уваги.	4	Контроль вивченого самостійно матеріалу під час практичних занять; діалог з здобувачами вищої освіти; усне опитування	Поточний контроль: усне опитування самоконтроль, доповідь Підсумковий контроль: диф.залік
5	Латеральне мислення.	4	Контроль вивченого самостійно матеріалу під час практичних занять; діалог з здобувачами вищої освіти; усне опитування	Поточний контроль: усне опитування самоконтроль, доповідь Підсумковий контроль: диф.залік
6.	Психологія творчості.	4	Контроль вивченого самостійно матеріалу під час практичних занять; діалог з здобувачами вищої освіти; усне опитування	Поточний контроль: усне опитування самоконтроль, доповідь Підсумковий контроль: диф.залік

7.	Проблема індивідуального образу світу у дослідженнях мислителів та вчених.	4	Контроль вивченого самостійно матеріалу під час практичних занять; діалог з здобувачами вищої освіти; усне опитування	Поточний контроль: усне опитування самоконтроль, доповідь Підсумковий контроль: диф. залік
8.	Опишіть ключові проблеми розуміння дитячого розвитку в роботах класиків психології. Опишіть можливості застосування теоретичних положень даного розділу для практичної й дослідницької роботи з дітьми.	4	Контроль вивченого самостійно матеріалу під час практичних занять; діалог з здобувачами вищої освіти; усне опитування	Поточний контроль: усне опитування самоконтроль, доповідь Підсумковий контроль: диф. залік
9	Психоаналіз дитинства в дослідженнях А. Фрейд, М. Клейн, Д. Віннікотта, Дж. Боулбі, Р. Шпіца.	4	Контроль вивченого самостійно матеріалу під час практичних занять; діалог з здобувачами вищої освіти; усне опитування	Поточний контроль: усне опитування самоконтроль, доповідь Підсумковий контроль: диф. залік
10	Родина як фактор розвитку поведінки дитини. Екологічний підхід у дослідженнях психічного розвитку (У. Бронфенбреннер).	4	Контроль вивченого самостійно матеріалу під час практичних занять; діалог з здобувачами вищої освіти; усне опитування	Поточний контроль: усне опитування самоконтроль, доповідь Підсумковий контроль: диф. залік
11.	Опишіть ритуали й ритуалізму, які ви зауважуєте в повсякденному житті.	4	Контроль вивченого самостійно матеріалу під час практичних занять; діалог з здобувачами вищої освіти; усне опитування	Поточний контроль: усне опитування самоконтроль, доповідь Підсумковий контроль: диф. залік
12	Класифікація, серіація, число. Формальні операції. Комбінаторика. Пропозиційна логіка.	4	Контроль вивченого самостійно матеріалу під час практичних занять; діалог з здобувачами вищої освіти; усне опитування	Поточний контроль: усне опитування самоконтроль, доповідь Підсумковий контроль: диф. залік
13.	Розвиток ідей Л.С. Виготського в роботах О.М. Леонтьєва, О.В.	4	Контроль вивченого самостійно матеріалу під час практичних занять; діалог з	Поточний контроль: усне опитування самоконтроль, доповідь

	Запорожця, Д.Б. Ельконина, П.Я. Гальперіна й ін.		здобувачами вищої освіти; усне опитування	Підсумковий контроль: диф. залік
14.	Спостереження і його роль. Види спостереження: батьківські щоденники, принципи об'єктивного спостереження.	6	Контроль вивченого самостійно матеріалу під час практичних занять; діалог з здобувачами вищої освіти; усне опитування	Поточний контроль: усне опитування самоконтроль, доповідь Підсумковий контроль: диф. залік
15.	Закон переміщення задоволення з кінця на початок виконання дії - основна рушійна сила розвитку поведінки.	4	Контроль вивченого самостійно матеріалу під час практичних занять; діалог з здобувачами вищої освіти; усне опитування	Поточний контроль: усне опитування самоконтроль, доповідь Підсумковий контроль: диф. залік
16.	Основні психологічні новотвори віку - ходьба, перше слово, предметні маніпуляції.	4	Контроль вивченого самостійно матеріалу під час практичних занять; діалог з здобувачами вищої освіти; усне опитування	Поточний контроль: усне опитування самоконтроль, доповідь Підсумковий контроль: диф. залік
17.	Проведіть спостереження й опишіть особливості прояву криз одного року й трьох років.	4	Контроль вивченого самостійно матеріалу під час практичних занять; діалог з здобувачами вищої освіти; усне опитування	Поточний контроль: усне опитування самоконтроль, доповідь Підсумковий контроль: диф. залік
18.	Порівняйте систему сенсорного виховання дошкільника М. Монтесорі й О.В. Запорожця - Л.А. Венгера.	6	Контроль вивченого самостійно матеріалу під час практичних занять; діалог з здобувачами вищої освіти; усне опитування	Поточний контроль: усне опитування самоконтроль, доповідь Підсумковий контроль: диф. залік
19.	Проведіть спостереження, опитайте вчителів і опишіть проблеми, що виникають у перші дні перебування дитини в школі.	6	Контроль вивченого самостійно матеріалу під час практичних занять; діалог з здобувачами вищої освіти; усне опитування	Поточний контроль: усне опитування самоконтроль, доповідь Підсумковий контроль: диф. залік
20.	Опишіть і проаналізуйте умови виникнення й зовнішні ознаки	4	Контроль вивченого самостійно матеріалу під час практичних занять; діалог з здобувачами вищої	Поточний контроль: усне опитування самоконтроль, доповідь

	підліткових об'єднань.		освіті; усне опитування	Підсумковий контроль: диф. залік
21.	Порівняйте проблеми підлітків в XIX і XX та XXI століттях.	4	Контроль вивченого самостійно матеріалу під час практичних занять; діалог з здобувачами вищої освіти; усне опитування	Поточний контроль: усне опитування самоконтроль, доповідь Підсумковий контроль: диф. залік
22.	Юнацький вік у різних культурах.	4	Контроль вивченого самостійно матеріалу під час практичних занять; діалог з здобувачами вищої освіти; усне опитування	Поточний контроль: усне опитування самоконтроль, доповідь Підсумковий контроль: диф. залік
23.	Девіантна поведінка, її причини й попередження.	4	Контроль вивченого самостійно матеріалу під час практичних занять; діалог з здобувачами вищої освіти; усне опитування	Поточний контроль: усне опитування самоконтроль, доповідь Підсумковий контроль: диф. залік
24.	Вплив історії життєвого шляху на процес старіння.	4	Контроль вивченого самостійно матеріалу під час практичних занять; діалог з здобувачами вищої освіти; усне опитування	Поточний контроль: усне опитування самоконтроль, доповідь Підсумковий контроль: диф. залік
25.	Проблема загальних і специфічних закономірностей психічного розвитку сліпоглухонімих дітей.	6	Контроль вивченого самостійно матеріалу під час практичних занять; діалог з здобувачами вищої освіти; усне опитування	Поточний контроль: усне опитування самоконтроль, доповідь Підсумковий контроль: диф. залік
26.	Зміна психологічних характеристик вікової динаміки.	4	Контроль вивченого самостійно матеріалу під час практичних занять; діалог з здобувачами вищої освіти; усне опитування	Поточний контроль: усне опитування самоконтроль, доповідь Підсумковий контроль: диф. залік
27.	Концепції "конструктивної агресивності" Г. Аммона й "навченої безпорадності" М. Селегмана.	6	Контроль вивченого самостійно матеріалу під час практичних занять; діалог з здобувачами вищої освіти; усне опитування	Поточний контроль: усне опитування самоконтроль, доповідь Підсумковий контроль: диф. залік

28.	Стратегія й тактика процесу переходу на більше високий рівень фахівця, що починає свою самостійну діяльність.	4	Контроль вивченого самостійно матеріалу під час практичних занять; діалог з здобувачами вищої освіти; усне опитування	Поточний контроль: усне опитування самоконтроль, доповідь Підсумковий контроль: диф. залік
29.	Статтевовікові розходження першої фази дорослості.	4	Контроль вивченого самостійно матеріалу під час практичних занять; діалог з здобувачами вищої освіти; усне опитування	Поточний контроль: усне опитування самоконтроль, доповідь Підсумковий контроль: диф. залік
30	Особливості психологічного захисту в дозрілих літах.	6	Контроль вивченого самостійно матеріалу під час практичних занять; діалог з здобувачами вищої освіти; усне опитування	Поточний контроль: усне опитування самоконтроль, доповідь Підсумковий контроль: диф. залік
31	Режим праці й відпочинку, працездатність і стомлення.	4	Контроль вивченого самостійно матеріалу під час практичних занять; діалог з здобувачами вищої освіти; усне опитування	Поточний контроль: усне опитування самоконтроль, доповідь Підсумковий контроль: диф. залік
	РАЗОМ СРС	132		

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

3.1. Оцінювання успішності навчальної діяльності здобувачів освіти

Оцінювання успішності навчальної діяльності здобувачів освіти здійснюється згідно «Інструкції оцінювання навчальної діяльності здобувачів освіти ХНМУ»

http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/instr_ocin21.docx

Оцінювання поточної та загальної навчальної діяльності (ПНД, ЗНД).

Поточна навчальна діяльність (ПНД) - це навчальна діяльність студента впродовж семестру, яка контролюється науково-педагогічним працівником, що проводить заняття у групі. ПНД передбачена для освітніх компонентів, вивчення яких в поточному семестрі не закінчується. ПНД вважається виконаною, якщо здобувач в поточному семестрі відпрацював всі пропущені аудиторні заняття та лекції, а середній бал за всі теми ПК дорівнює 3 балам та вище, в такому разі у відомість виставляється відмітка «відпрацьовано» та вказується середній бал в 4-бальній системі (розраховується автоматично в межах функціоналу електронного журналу АСУ), або «не відпрацьовано», якщо здобувач в поточному семестрі має невідпрацьовані пропущені аудиторні заняття та лекції, або середній бал нижче за 3 бали

Загальна навчальна діяльність (ЗНД) – це навчальна діяльність здобувача освіти впродовж всього періоду вивчення освітнього компоненту (або його частини), що закінчуються оцінкою з формою контролю «іспит». ЗНД вважається виконаною, якщо здобувач відпрацював всі пропущені аудиторні заняття та лекції, а середній бал за всі теми ПК дорівнює 3-ом балам та вище. Бали за ЗНД для освітніх компонентів з формою контролю є «диф.залік» розраховуються як середнє арифметичне балів ПК за всі теми всіх

семестрів, впродовж всього періоду вивчення освітнього компоненту (з точністю до сотих) за таблицею 1 «Перерахунок середньої оцінки за поточний контроль у багатобальну шкалу (для освітніх компонентів, що завершуються диф. заліком)», автоматично в межах функціоналу електронного журналу АСУ. ЗНД визначається у балах від 70 до 120. Перерахунок середньої оцінки за поточний контроль у багатобальну шкалу проводиться відповідно до «Інструкції з оцінювання навчальної діяльності здобувачів...»

Таблиця 1

**Перерахунок середньої оцінки за поточний контроль у багатобальну шкалу
(для освітніх компонентів, що завершуються диф. заліком)**

4-бальна шкала	120-бальна шкала	4-бальна шкала	120-бальна шкала
5	120	3.91-3,94	94
4.95-4,99	119	3.87-3,9	93
4.91-4,94	118	3.83- 3,86	92
4.87-4,9	117	3.79- 3,82	91
4.83-4,86	116	3.74-3,78	90
4.79-4,82	115	3.7- 3,73	89
4.75-4,78	114	3.66- 3,69	88
4.7-4,74	113	3.62- 3,65	87
4.66-4,69	112	3.58-3,61	86
4.62-4,65	111	3.54- 3,57	85
4.58-4,61	110	3.49- 3,53	84
4.54-4,57	109	3.45-3,48	83
4.5-4,53	108	3.41-3,44	82
4.45-4,49	107	3.37-3,4	81
4.41-4,44	106	3.33- 3,36	80
4.37-4,4	105	3.29-3,32	79
4.33-4,36	104	3.25-3,28	78
4.29-4,32	103	3.21-3,24	77
4.25- 4,28	102	3.18-3,2	76
4.2- 4,24	101	3.15- 3,17	75
4.16- 4,19	100	3.13- 3,14	74
4.12- 4,15	99	3.1- 3,12	73
4.08- 4,11	98	3.07- 3,09	72
4.04- 4,07	97	3.04-3,06	71
3.99-4,03	96	3.0-3,03	70
3.95- 3,98	95	Менше 3	Недостатньо

Проведення та оцінювання диф.заліку.

Диф. залік передбачає наступні контрольні елементи:

Завдання щодо оцінювання знань за всіма темами освітнього компоненту

Усне опитування

Завдання оцінюються за таблицями 4 та 7

**Критерії оцінювання результатів навчальної діяльності
здобувачів освіти з освітнього компоненту**

Оцінка	Критерії оцінювання
«Відмінно»	Студент виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні обдарування і нахили
«Дуже добре»	Студент вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна
«Добре»	Студент вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок
«Задовільно»	Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих
«Достатньо»	Студент володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні
«Незадовільно» з можливістю повторного складання семестрового контролю	Студент володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу
«Незадовільно» з обов'язковим повторним вивченням залікового кредиту	Студент володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів
Зокрема, критерії оцінювання практичних навичок з освітніх компонентів	

«Відмінно»	Студент відповідає високому (творчому) рівню компетентності: студент виявляє особливі творчі здібності, без помилок самостійно демонструє виконання практичних умінь та володіє системними теоретичними знаннями (знає методику виконання практичних навичок, показання та протипоказання, можливі ускладнення, та ін.) та має здібності для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях.
«Добре»	Студент самостійно демонструє виконання практичних умінь, допускаючи деякі неточності, які швидко виправляє, володіє теоретичними знаннями (знає методику виконання практичних навичок, показання та протипоказання, можливі ускладнення, та ін.)
«Задовільно»	Студент демонструє виконання практичних умінь, допускаючи деякі помилки, які може виправити при корекції їх викладачем, володіє задовільними теоретичними знаннями (знає основні положення методики виконання практичних навичок, показання та протипоказання, можливі ускладнення, та ін.).
«Незадовільно»	Студент не може самостійно продемонструвати практичні вміння (виконує їх, допускаючи грубі помилки), не володіє достатнім рівнем теоретичних знань (не знає методики виконання практичних навичок, показань і протипоказань, можливих ускладнень, та ін.).

Таблиця 7

Оцінювання теоретичних знань та практичних навичок, якщо вони представлені в одному білеті.

Кількість питань	«5»	«4»	«3»	Відповідь за білетами, які включають теоретичну та практичну частини освітнього компоненту	За кожную відповідь студент одержує від 10 до 16 балів, що відповідає: «5» - 16 балів; «4» - 13 балів; «3» - 10 балів.
1	16	13	10		
2	16	13	10		
3	16	13	10		
4	16	13	10		
5	16	13	10		
	80	65	50		

Оцінка з освітнього компоненту

Для освітніх компонентів, вивчення яких закінчується у поточному семестрі, а формою контролю є «диф.залік», передбачається, що допуск до д-з визначається у балах ЗНД від 70 до 120, при відсутності пропусків аудиторних занять та лекцій. Пропуски аудиторних занять та лекцій повинні бути відпрацьовані в обов'язковому порядку. Іспит оцінюється від 50 до 80 балів. Оцінка з освітнього компоненту - є сума балів за ЗНД, ІЗЗ та диф.зал і складає від 120 до 200 балів.

IЗЗ(індивідуальні завдання здобувача) оцінюються в балах (не більше 10), що додаються до балів, набраних за ЗНД по закінченню вивчення освітнього компоненту або його частини, при проведенні «диф.зал.».

Загальна сума балів за ЗНД та IЗЗ не може перевищувати 120 балів.

Здобувачам освіти, які виконали вимоги програм освітніх компонентів та були допущені до складання підсумкового контролю але не склали його або не з'явилися виставляється оцінка **Fx**.

Здобувачам освіти, які були не допущені до складання «д-з», у зв'язку з недостатньою кількістю балів за ЗНД кафедра виставляє у відомість відмітку «не допущено» (оцінка **F**).

Здобувачу освіти, який допущений до складання д-з, але не з'явився на його складання, кафедра виставляє у відомість відмітку «не з'явився» (оцінка **Fx**). Декан розглядає причину пропуску диференційованого заліку : «поважна» або «неповажна». У разі якщо неявка була «неповажною» декан виставляє відмітку «незадовільно».

Після проведення семестрового контролю для освітніх компонентів, або їх частин, що закінчуються формою контролю «диф.залік», відповідальний за організацію навчально-методичної роботи на кафедрі або викладач виставляють здобувачу освіти відповідну оцінку за таблицею 3 у індивідуальний навчальний план здобувача освіти та заповнює відомості успішності з освітнього компоненту

Таблиця 3

Шкала оцінювання у ХНМУ

Оцінка за 200 бальною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за чотирибальною шкалою
180–200	A	Відмінно
160–179	B	Добре
150–159	C	Добре
130–149	D	Задовільно
120–129	E	Задовільно
Менше 120	F, Fx	Незадовільно

3.2. Питання для диф. заліку:

1. Предмет і завдання психології
2. Психологія як наука про закономірності виникнення і функціонування психіки.
Місце психології в системі наук про людину.
3. Основні напрями психологічної науки
4. Методологічні принципи психології
5. Основні методи психології: спостереження і експеримент.
6. Допоміжні методи психології
7. Форми відображення дійсності: фізична, біологічна, психічна. Психіка як функція високоорганізованої матерії. Взаємозв'язок психіки з нервовою системою.
8. Свідомість як вищий рівень розвитку психіки.
9. Відмінності між психікою тварин і свідомістю людини.
10. Структура свідомості. Свідоме і несвідоме.
11. Неусвідомлювані психічні явища: передсвідоме, підсвідоме, надсвідоме.
12. Форми прояву психіки
13. Поняття про особистість.
14. Індивід, особистість, індивідуальність, суб'єкт як характеристики людини.
Структура особистості. Рушійні сили розвитку особистості: різні психологічні підходи.

15. Самосвідомість особистості: зміст і структура.
16. Механізми та шляхи розвитку самосвідомості.
17. Мотиваційна сфера особистості.
18. Загальна характеристика когнітивної сфери особистості.
19. Увага і її характеристики. Види уваги. Можливості управління увагою.
20. Види і властивості відчуттів.
21. Сприйняття і його характеристики.
22. Пам'ять і її види.
23. Процеси пам'яті. Умови підвищення продуктивності пам'яті.
24. Властивості мислення. Операції і види мислення. Засоби активізації мислення.
25. Уява: зміст і види. Прийоми створення нових образів уяви. Уява і творчість. Умови розвитку уяви.
26. Емоційно-вольова сфера особистості. Емоції і почуття.
27. Види почуттів. Емоційна культура особистості: зміст і умови розвитку.
28. Воля як психічний процес. Структура вольового акту.
29. Психічні стани особистості: зміст і види.
30. Настрій, афект, стрес. Умови саморегуляції психічних станів.
31. Предмет вікової психології, основні завдання та категорії вікової психології. Зв'язок вікової психології з іншими науками.
32. Принципи досліджень у віковій психології: принципи детермінізму, об'єктивності, єдності психіки і діяльності, принцип розвитку.
33. Класифікація методів вікової психології та специфіка їх застосування при вивченні вікових аспектів розвитку психіки.
34. Організаційні методи у віковій психології (порівняльний, лонгітюдний, комплексний).
35. Характеристика емпіричних методів вікової психології
36. Передумови виникнення вікової психології як самостійної науки: джерела вікової психології в античній філософії.
37. Природничі основи розвитку вікової психології.
38. Новітні досягнення у віковій психології за кордоном (Ж. Піаже, А. Валлон, Дж. Брунер).
39. Поняття про психічний розвиток.
40. Основні фактори психічного розвитку.
41. Поняття про вік. Принципи і критерії вікової періодизації.
42. Вікова періодизація Д. Б. Ельконіна.
43. Стадії соціалізації за А. В. Петровським.
44. Психосексуальні стадії розвитку особистості за З. Фрейдом.
45. Нормальна і аномальна лінії розвитку в періодизації Е. Еріксона.
46. Фаза новонародженості як особливий період немовлячого дитинства. Причини кризи новонародженості.
47. Вроджені безумовні рефлексиви та їх роль у розвитку новонародженого. Первинний сенсорний розвиток новонародженого.
48. Розвиток емоційної сфери.
49. Сенсомоторний розвиток та виникнення наочно-дійового мислення в немовлячий період.
50. Особливості соціальної ситуації розвитку дитини в ранньому віці
51. Розумовий розвиток у ранньому віці.
52. Розвиток самосвідомості, моральних почуттів.
53. Соціальна ситуація розвитку дитини дошкільного віку.
54. Формування перших етичних норм поведінки.
55. Розвиток самосвідомості в дошкільному віці та формування Я-концепції. Формування статевої ідентичності в дошкільнят.

56. Сюжетно-рольова гра як провідний вид діяльності дошкільнят.
57. Основні тенденції розвитку мислення в дошкільному віці.
58. Розвиток наочно-образного мислення.
59. Формування основ словесно-логічного мислення.
60. Розвиток уваги дитини дошкільного віку.
61. Особливості пам'яті дошкільнят.
62. Пізнавальна та емоційна уява дітей дошкільного віку. Розвиток продуктивних видів діяльності в дошкільному віці: зображувальна та конструктивна діяльність.
63. Специфіка соціальної ситуації розвитку молодшого школяра.
64. Розвиток пізнавальних процесів та інтересів молодших школярів.
65. Розвиток особистості молодшого школяра.
66. Засвоєння моральних норм і правил поведінки.
67. Характеристика соціальної ситуації розвитку підлітка.
68. Прагнення до дорослості як базове новоутворення віку.
69. Розвиток пізнавальних процесів та інтересів підлітків
70. Мотиви навчальної діяльності.
71. Мрії підлітка як специфічні прояви підліткової уяви.
72. Основні психологічні новоутворення підліткового віку.
73. Розвиток самосвідомості в підлітковий період.
74. Формування статевої ідентичності.
75. Криза підліткового віку.
76. Комунікативна діяльність у середньому шкільному віці.
77. Соціальна ситуація розвитку в юнацькому віці.
78. Формування статево-рольових цінностей і статево-рольового самовизначення юнаків і дівчат.
79. Проблема відповідності рівня професійної освіти й особистісної зрілості молодої людини рівню технологій і соціального життя суспільства.
80. Предмет і завдання акмеології.
81. Зрілість як вищий рівень розвитку індивіда.
82. Структура розвитку психофізіологічних функцій дорослої людини.
83. Самоактуалізація середини життя - дилема "вільного" і "необхідного".
84. Криза середини життя.
85. Особливості психологічного захисту в дозрілих літах.
86. Предмет і завдання геронтології.
87. Етап пізньої зрілості
88. Індивідуальні прояви старіння.
89. Трудова діяльність і характеристика динамічних стереотипів.
90. Особливості протікання клімаксу в чоловіків і жінок.
91. Типологія старіння.
92. Загальновікова тенденція й індивідуальні розходження людей похилого віку.
93. Режим праці й відпочинку, працездатність і стомлення.

3.3.Контрольні питання

Розділ 1.1. Основи загальної психології

Тема 1. Психологія як наука.

- 1.Предмет і завдання психології
- 2.Психологія як наука про закономірності виникнення і функціонування психіки.
Місце психології в системі наук про людину.
- 3.Основні напрями психологічної науки: психоаналіз, гуманістична психологія, біхевіоризм, когнітивна психологія, трансперсональна психологія та ін.
- 4.Методологічні принципи психології: принцип детермінізму, єдності свідомості і діяльності, розвитку, об'єктивності, системного підходу та їх втілення в методах психології.

5. Основні методи психології: спостереження і експеримент.
6. Допоміжні методи психології: опитування (анкетування і інтерв'ю), тестування, вивчення продуктів діяльності.
7. Проблема надійності і валідності результатів психологічного дослідження.

Тема 2. Виникнення і розвиток психіки

1. Форми відображення дійсності: фізична, біологічна, психічна.
2. Психіка як функція високоорганізованої матерії.
3. Взаємозв'язок психіки з нервовою системою.
4. Функціональна асиметрія великих півкуль головного мозку.
5. Рефлекс як основна форма взаємодії організму із середовищем.
6. Умовні і безумовні рефлекси.
7. Розвиток психіки у філогенезі: елементарна чутливість, предметно-перцептивний рівень, інтелект.
8. Взаємозв'язок рівня розвитку психіки і форм поведінки тварин.
9. Свідомість як вищий рівень розвитку психіки: зміст і умови виникнення. Відмінності між психікою тварин і свідомістю людини.
10. Структура свідомості. Свідоме і несвідоме.
11. Неусвідомлювані психічні явища: передсвідоме, підсвідоме, надсвідоме.
12. Форми прояву психіки: психічні процеси, психічні стани, психічні властивості особистості.

Тема 3. Зміст і структура особистості

1. Поняття про особистість.
2. Індивід, особистість, індивідуальність, суб'єкт як характеристики людини. Психологічна специфіка особистості: усталеність, цілісність, активність.
3. Структура особистості. Рушійні сили розвитку особистості: різні психологічні підходи.

Тема 4. Самосвідомість особистості

1. Самосвідомість особистості: зміст і структура. “Я-концепція” особистості. “Я-образ” як сукупність уявлень особистості про себе.
2. Самооцінка і рівень домагань як центральні характеристики самосвідомості особистості.
3. Механізми та шляхи розвитку самосвідомості.

Тема 5. Мотиваційна сфера особистості

1. Мотиваційна сфера особистості.
2. Потреби і мотиви. Мотивація.
3. Спрямованість особистості: зміст, види, форми прояву.
4. Умови розвитку мотивації особистості.

Тема 6. Психічні процеси і стани особистості

1. Загальна характеристика когнітивної сфери особистості.
2. Увага і її характеристики. Види уваги.
3. Можливості управління увагою.
4. Чуттєві форми пізнання дійсності: відчуття і сприйняття.
5. Види і властивості відчуттів.
6. Сприйняття і його характеристики.
7. Апперцепція. Спостереження як цілеспрямоване сприйняття.
8. Умови розвитку чуттєвих форм пізнання дійсності.
9. Пам'ять і її види. Процеси пам'яті.

10. Умови підвищення продуктивності пам'яті.
11. Логічні форми пізнання дійсності: мислення і уява.
12. Властивості мислення.
13. Операції і види мислення.
14. Засоби активізації мислення.
15. Уява: зміст і види. Прийоми створення нових образів уяви.
16. Уява і творчість. Умови розвитку уяви.
17. Емоційно-вольова сфера особистості.
18. Емоції і почуття. Види почуттів.
19. Емоційна культура особистості: зміст і умови розвитку.
20. Воля як психічний процес.
21. Структура вольового акту.
22. Вольові якості особистості і їх розвиток.
23. Локус контролю. Психічні стани особистості: зміст і види.
24. Настрій, афект, стрес. Умови саморегуляції психічних станів.

Розділ 1.2. Основи дослідження вікових особливостей психіки

Тема 1. Вікова психологія як наука

1. Предмет вікової психології, основні завдання та категорії вікової психології.
2. Зв'язок вікової психології з іншими науками.
3. Принципи досліджень у віковій психології: принципи детермінізму, об'єктивності, єдності психіки і діяльності, принцип розвитку.
4. Класифікація методів вікової психології та специфіка їх застосування при вивченні вікових аспектів розвитку психіки.
5. Організаційні методи у віковій психології (порівняльний, лонгітюдний, комплексний).
6. Характеристика емпіричних методів вікової психології: спостереження, анкетування, бесіда, інтерв'ю, вивчення продуктів діяльності, експеримент, психодіагностичні методики.

Тема 2. Історія розвитку вікової психології

1. Передумови виникнення вікової психології як самостійної науки: джерела вікової психології в античній філософії.
2. Природничі основи розвитку вікової психології.
3. Роль еволюційної теорії Ч. Дарвіна в розвитку вікової психології.
4. Розвиток вікової психології у працях зарубіжних авторів XIX — початку XX ст.
5. Біогенетичний підхід до розвитку психіки в онтогенезі (С. Холл, К. Бюллер, Е. Клапаред та ін.).
6. Соціогенетичний підхід у віковій психології (П. Жане, Дж. Уотсон, Дж. Дьюї, Е. Дюркгейм).
7. Новітні досягнення у віковій психології за кордоном (Ж. Піаже, А. Валлон, Дж. Брунер).
8. Проблеми вікової психології у працях П. П. Блонського, Л. С. Виготського, Д. М. Узнадзе, С. Л. Рубінштейна, О. М. Леонтьєва, Г. С. Костюка, Л. І. Божович.
9. Дослідження в галузі вікової психології за кордоном (З. Фрейд, А. Фрейд, М. Бюллер, Е. Еріксон та ін.).

Тема 3. Фактори і закономірності психічного розвитку

1. Поняття про психічний розвиток.

2. Співвідношення понять “розвиток”, “дозрівання”, “формування”, “становлення”.
3. Основні закономірності розвитку.
4. Аналіз основних концепцій психічного розвитку.
5. Основні фактори психічного розвитку.
6. Біологічні передумови психічного розвитку.
7. Діяльність і спілкування як умови і засоби психічного розвитку.
8. Проблема співвідношення навчання і розвитку.
9. Поняття про рівень актуального та зону найближчого розвитку дитини.
10. Сензитивні періоди в розвитку дитини.

Тема 4. Періодизація вікового розвитку

1. Поняття про вік.
2. Принципи і критерії вікової періодизації.
3. Соціальна ситуація розвитку, провідний вид діяльності та психічні новоутворення як критерії вікової періодизації.
4. Вікова періодизація Д. Б. Ельконіна. Стадії соціалізації за А. В. Петровським. Психосексуальні стадії розвитку особистості за З. Фрейдом.
5. Нормальна і аномальна лінії розвитку в періодизації Е. Еріксона.

Тема 5. Психологія дитини немовлячого віку

1. Фаза новонародженості як особливий період немовлячого дитинства.
2. Причини кризи новонародженості.
3. Вроджені безумовні рефлексії та їх роль у розвитку новонародженого.
4. Первинний сенсорний розвиток новонародженого.
5. Розвиток емоційної сфери.
6. Комплекс поживлення як перша соціальна реакція немовляти.
7. Безпосередньо-емоційне спілкування немовляти з дорослими як провідний вид діяльності.
8. Оволодіння мовленням у немовлячий період.
9. Сенсомоторний розвиток та виникнення наочно-дійового мислення в немовлячий період.

Тема 6. Психологічна характеристика дитини раннього віку

1. Особливості соціальної ситуації розвитку дитини в ранньому віці.
2. Предметно-маніпулятивна діяльність як провідний вид діяльності в ранньому віці.
3. Поняття про предметні та знаряддєві дії.
4. Перші ігри дітей. Розумовий розвиток у ранньому віці.
5. Розвиток самосвідомості, моральних почуттів.
6. Криза третього року життя: причини, основні поведінкові прояви.

Тема 7. Психологія дошкільного дитинства

1. Соціальна ситуація розвитку дитини дошкільного віку.
2. Потреби дошкільнят та формування мотивів поведінки.
3. Ієрархія мотивів.
4. Формування перших етичних норм поведінки.
5. Розвиток самосвідомості в дошкільному віці та формування Я-концепції.
6. Формування статевої ідентичності в дошкільнят.
7. Сюжетно-рольова гра як провідний вид діяльності дошкільнят.
8. Основні тенденції розвитку мислення в дошкільному віці.

9. Розвиток наочно-образного мислення.
10. Формування основ словесно-логічного мислення.
11. Розвиток уваги дитини дошкільного віку.
12. Особливості пам'яті дошкільнят.
13. Пізнавальна та емоційна уява дітей дошкільного віку.
14. Розвиток продуктивних видів діяльності в дошкільному віці: зображувальна та конструктивна діяльність.

Тема 8. Психологічні особливості молодшого школяра

1. Специфіка соціальної ситуації розвитку молодшого школяра.
2. Структура навчальної діяльності в молодшому шкільному віці.
3. Розвиток пізнавальних процесів та інтересів молодших школярів.
4. Розвиток особистості молодшого школяра.
5. Засвоєння моральних норм і правил поведінки.
6. Стадії морального розвитку за Л. Колбергом.
7. Розвиток емоційно-вольової сфери молодших школярів.
8. Особливості розвитку самосвідомості в молодшому віці.
9. Характеристика психічних новоутворень у молодшому шкільному віці.

Тема 9. Психологія особистості підлітка

1. Характеристика соціальної ситуації розвитку підлітка.
2. Прагнення до дорослості як базове новоутворення віку.
3. Розвиток пізнавальних процесів та інтересів підлітків: критичність мислення, рівень абстрагування, узагальнення, система прямих і зворотних логічних операцій.
4. Егоцентризм підліткового мислення.
5. Мотиви навчальної діяльності.
6. Мрії підлітка як специфічні прояви підліткової уяви.
7. Основні психологічні новоутворення підліткового віку.
8. Розвиток самосвідомості в підлітковий період.
9. Формування статевої ідентичності. Криза підліткового віку.
10. Комунікативна діяльність у середньому шкільному віці.

Тема 10. Психологія ранньої юності

1. Соціальна ситуація розвитку в юнацькому віці.
2. Формування статево-рольових цінностей і статево-рольового самовизначення юнаків і дівчат: співвідношення фемінності — маскулінності.
3. Дружба і кохання в юнацькому віці.
4. Мотиви поведінки і ціннісні орієнтації в юності.
5. Психологічні особливості вибору майбутньої професії.
6. Професійне самовизначення.
7. Особливості навчально-професійної діяльності юнаків і дівчат.
8. Характеристика основних новоутворень юнацького віку.

Тема 11. Психологія першої фази дорослості.

1. Проблема відповідності рівня професійної освіти й особистісної зрілості молодої людини рівню технологій і соціального життя суспільства.
2. Гетерохроність психічного й соціального дозрівання.
3. Криза "почуття реальності".

4. Активне формування системи цінностей.
5. Прийняття себе й відповідальності за свій вибір.
6. Пошуки власного стилю життя.
7. Психологічний захист молодих людей.
8. Статтевікові розходження першої фази дорослості.

Тема 12. Психологія зрілої людини. Психологія літньої людини.

1. Предмет і завдання акмеології.
2. Зрілість як вищий рівень розвитку індивіда.
3. Структура розвитку психофізіологічних функцій дорослої людини.
4. Самоактуалізація середини життя - дилема "вільного" і "необхідного". Криза середини життя.
5. Генеративність як центральна проблема середини життя.
6. Концепція С.Л. Рубінштейна про два способи існування.
7. Індивідуальність як головне завоювання зрілості, свідомість відповідальності й прагнення до неї.
8. Фізична зрілість, психологічна й особистісна зрілість.
9. Характер взаємовпливу властивостей і якостей, фізичного й духовного в людини.
10. Особистісні змісти.
11. Особливості психологічного захисту в дозрілих літах.
12. Предмет і завдання геронтології.
13. Етап пізньої зрілості.
14. Психосоціальні й фізіологічні особливості.
15. Індивідуальні прояви старіння. Дивергентне й конвергентне старіння по Б.Г. Ананьєву.
16. Особливості пізнавальних і емоційно-вольових процесів у літньої людини.
17. Інтелект і старіння - дослідження творчих здатностей при старінні.
18. Трудова діяльність і характеристика динамічних стереотипів.
19. Особливості протікання клімаксу в чоловіків і жінок.
20. Типологія старіння.
21. Загальновікова тенденція й індивідуальні розходження людей похилого віку.
22. Психологічні особливості нормального й аномального старіння.
23. Режим праці й відпочинку, працездатність і стомлення.

3.4.Індивідуальні завдання: студентів під керівництвом викладача з освітнього компоненту проводиться протягом семестру у формі: вивчення літературних джерел, рекомендованих для опанування тем і проблем та підготовки доповідей за ними.

3.5.Правила оскарження оцінки.

Студент звертається із відповідним запитом до викладача, який переглядає наявні результати навчальної діяльності студента, що підлягають оцінюванню, при цьому за об'єктивних умов (виявлені технічні помилки) набрані бали можуть бути підвищені. У ситуації, коли студент претендує на вищий бал і вважає оцінювання результатів його навчальної діяльності необ'єктивним, на кафедрі створюється комісія, яка пропонує здобувачу у визначеній формі (усній/письмовій) продемонструвати рівень набутих знань, умінь і навичок з даного освітнього компоненту. Бали можуть підвищитися в тому випадку, якщо студент підтверджує задекларований ним рівень знань.

4. ПОЛІТИКА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

Вимоги освітнього компоненту. Щоб досягти мети навчання і успішно пройти курс, необхідно: з першого дня включитися в роботу; регулярно відвідувати заняття, читати матеріал попередньо, до його розгляду на практичному занятті; виконувати всі необхідні завдання і працювати щодня; вміти працювати з партнером або в складі групи; звертатися за допомогою і отримувати її, коли Ви її потребуєте.

Відвідування занять та поведінка. Студентам необхідно не спізнюватися і не пропускати заняття;.До початку занять на базі кафедри студенти повинні пройти медогляд і мати санітарну книжку .Політика щодо осіб з особливими освітніми потребами. Студенти з особливими освітніми потребами повинні зустрітися з викладачем або попередити його до початку занять, на прохання студента це може зробити староста групи. Якщо у Вас виникнуть будь-які питання, будь ласка, зв'яжіться з викладачем.

Рекомендації щодо успішного складання освітнього компоненту: активність здобувачів вищої освіти під час практичного заняття, виконання необхідного мінімуму навчальної роботи.

Техніка безпеки. Всі студенти повинні обов'язково пройти інструктаж з техніки безпеки, який проводиться на початку першого заняття. Інструктаж проводить викладач академічної групи або відповідальна особа, згідно з інструкцією затвердженої наказом ХНМУ із записом у відповідному журналі

5. АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Політика щодо академічної доброчесності. Списування та плагіат при підготовці студентських наукових робіт не допускаються. Використання електронних гаджетів (мобільний телефон, планшет) не допускається в ході практичних занять, лекцій та при проведенні всіх видів контролю.

http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/polog_komis_ad_text.pdf

http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/polog_ad_etyka_text.pdf

http://www.knmu.kharkov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=2520%3A2015-04-30-08-10-46&catid=20%3A2011-05-17-09-30-17&Itemid=40&lang=uk

3.4.Індивідуальні завдання: студентів під керівництвом викладача з освітнього компоненту проводиться протягом семестру у формі: вивчення літературних джерел, рекомендованих для опанування тем і проблем та підготовки доповідей за ними. студентів під керівництвом викладача з освітнього компоненту проводиться протягом семестру у формі: вивчення літературних джерел, рекомендованих для опанування тем і проблем та підготовки доповідей за ними. За участь з доповідями в студентських конференціях, профільних олімпіадах, підготовка аналітичних оглядів з презентаціями з перевіркою на плагіат, які можуть додаватись заохочувальні бали (не більше 10). В жодному разі загальна сума балів за ПНД не може перевищувати 120 балів

Розрахунок балів:

1. Написання та захист (презентація) реферату за будьякою темою програми 2-3 бали
2. Виконання та успішний захист самостійної індивідуальної роботи, проекту тощо.4-6 балів
3. Участь або презентація стендового доповіді на конференції 7-8
4. Переможці (три перших призових місця) на олімпіаді або конференції 10

3.5.Правила оскарження оцінки.

Студент звертається із відповідним запитом до викладача, який переглядає наявні результати навчальної діяльності студента, що підлягають оцінюванню, при цьому за об'єктивних умов (виявлені технічні помилки) набрані бали можуть бути підвищені. У ситуації, коли студент претендує на вищий бал і вважає оцінювання результатів його навчальної діяльності необ'єктивним, на кафедрі створюється комісія, яка пропонує здобувачу у визначеній формі (усній/письмовій) продемонструвати рівень набутих знань, умінь і навичок з даного освітнього компоненту. Бали можуть підвищитися в тому випадку, якщо студент підтверджує задекларований ним рівень знань.

4. ПОЛІТИКА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

Вимоги освітнього компоненту. Щоб досягти мети навчання і успішно пройти курс, необхідно: з першого дня включитися в роботу; регулярно відвідувати заняття, читати матеріал попередньо, до його розгляду на практичному занятті; виконувати всі необхідні завдання і працювати щодня; вміти працювати з партнером або в складі групи; звертатися за допомогою і отримувати її, коли Ви її потребуєте.

Відвідування занять та поведінка. Студентам необхідно не спізнюватися і не пропускати заняття; приходити на кафедру одягненими в медичний халат, мати змінне взуття, мати при собі, маску, зошит, ручку. До початку занять на клінічній базі кафедри студенти повинні пройти медогляд і мати санітарну книжку з допуском для роботи в лікувальному закладі.

Політика щодо осіб з особливими освітніми потребами. Студенти з особливими освітніми потребами повинні зустрітися з викладачем або попередити його до початку занять, на прохання студента це може зробити староста групи. Якщо у Вас виникнуть будь-які питання, будь ласка, зв'яжіться з викладачем.

Рекомендації щодо успішного складання освітнього компоненту: активність здобувачів вищої освіти під час практичного заняття, виконання необхідного мінімуму навчальної роботи.

Техніка безпеки. Всі студенти повинні обов'язково пройти інструктаж з техніки безпеки, який проводиться на початку першого заняття. Інструктаж проводить викладач академічної групи або відповідальна особа, згідно з інструкцією затвердженої наказом ХНМУ із записом у відповідному журналі.

5. АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Політика щодо академічної доброчесності. Списування та плагіат при підготовці студентських наукових робіт не допускаються. Використання електронних гаджетів (мобільний телефон, планшет) не допускається в ході практичних занять, лекцій та при проведенні всіх видів контролю.

Кодекс академічної доброчесності ХНМУ (наказ ректора ХНМУ від 27.08.2019 р. № 305) (https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/kodex_ad.pdf);

Положення про академічну доброчесність та етику академічних взаємовідносин в Харківському національному медичному університеті (наказ ректора ХНМУ від 02.07.2020 р. № 165) (https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_ad-1.pdf);

Положення про Комісію з доброчесності, етики та управління конфліктами ХНМУ (наказ ректора ХНМУ від 02.07.2020 р. № 165) (https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_komis_ad.pdf);

Положення про порядок перевірки у Харківському національному медичному університеті текстових документів – дисертаційних робіт, звітів за науково-дослідними роботами, наукових публікацій, матеріалів наукових форумів, навчальної літератури, навчально-методичних видань та засобів навчання на наявність текстових запозичень (наказ ректора ХНМУ від 27.08.2020 р. № 195).

6. Рекомендована література

Базова

1. Москалець В. П. Загальна психологія : підручник. / В. П. Москалець. – К. Ліра–К., 2020. – 564
2. Аханова А.В. Психологія (загальна та вікова). Навчальний посібник 2021
Видавництво: ПП Іванюк В.П.
3. Василенко Л., Савчин М. Вікова психологія – видавництво Академія 376 сторінок.

Інформаційні ресурси

https://stud.com.ua/77852/psihologiya/vikova_psihologiya

<https://textbook.com.ua/psihologiya/1473452495>

Корисні посилання:

Положення про запобігання, попередження та врегулювання випадків, пов'язаних із сексуальними домаганнями та дискримінацією у ХНМУ (https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_sex.pdf)

Порядок проведення занять з поглибленого вивчення здобувачами вищої освіти ХНМУ окремих освітніх компонентів понад обсяг навчального плану (https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/poriad_pogl-vyv_dysc.pdf)

Положення про визнання результатів неформальної освіти в ХНМУ (https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_neform_osv-1.pdf)

Документи щодо поширення інклюзивної освіти в ХНМУ (https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/12/proekt_polog_inkl_navch.pdf)